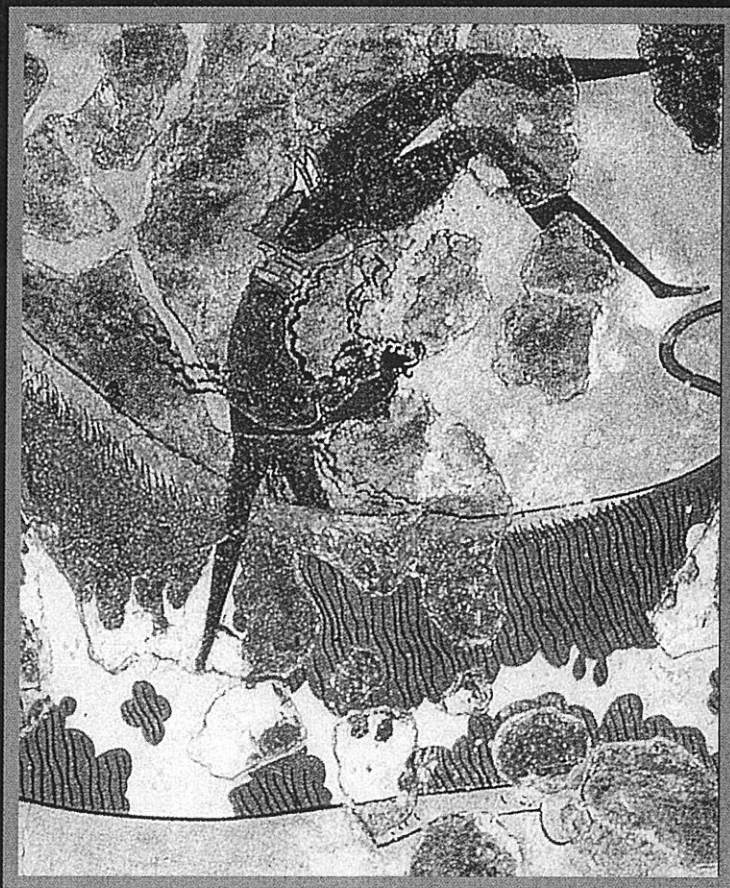

ΦΥΣΙΚΗ ΑΓΩΓΗ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ ΥΓΕΙΑ

Τεύχος 20-21
2006-2007

Περιοδική έκδοση της Ένωσης
Πτυχιούχων Φυσικής Αγωγής
Νομού Ηρακλείου

Οι απόψεις των νηπιαγωγών για τη διδασκαλία της Φυσικής Αγωγής στο νηπιαγωγείο

Α. Τσαπακίδου¹, Π. Βαρσάμης²

¹ Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας Παιδαγωγικό τμήμα Νηπιαγωγών

² Διδασκαλείο "Δημήτριος Γληνός", Π.Τ.Δ.Ε., Α.Π.Θ.

Περίληψη

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να διερευνηθούν, για πρώτη φορά στη χώρα μας, οι απόψεις και οι πρακτικές των Νηπιαγωγών ως προς τη διδασκαλία της Φυσικής Αγωγής. Συγκεκριμένα, επιδιώκεται να διαπιστωθεί το κατά πόσο οι νηπιαγωγοί εφαρμόζουν το Αναλυτικό Πρόγραμμα Φυσικής Αγωγής του 1989 ή το Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο (ΔΕΠΠΣ), ποιες υλικοτεχνικές υποδομές υπάρχουν, τι περιεχόμενα διδάσκονται, ποια στοιχεία της ψυχοκινητικής ανάπτυξης των παιδιών αξιολογούνται και τι σκέπτονται για την ύπαρξη εκπαιδευτικών Φυσικής Αγωγής στα νηπιαγωγεία.

Το δείγμα της έρευνας αποτέλεσαν 106 νηπιαγωγοί, από νηπιαγωγεία της Θεσσαλονίκης, της Φλώρινας, των Γρεβενών, της Κοζάνης, της Έδεσσας, της Πτολεμαΐδας, του Αμυνταίου και της Καστοριάς, κατά τη διάρκεια του έτους 2005. Εργαλείο συλλογής των δεδομένων ήταν το ερωτηματολόγιο. Η στατιστική ανάλυση έγινε με το στατιστικό πρόγραμμα SPSS.

Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι οι νηπιαγωγοί εφαρμόζουν και τα δύο προγράμματα με μικρή υπεροχή στο ΔΕΠΠΣ. Στο περιεχόμενο δεν ανταποκρίνονται οι νηπιαγωγοί σε όλες τις απαιτήσεις, ενώ είναι περιορισμένη η υλικοτεχνική υποδομή. Όσον αφορά την αξιολόγηση αυτή είναι μονομερής και αφορά μόνο σε ορισμένες κινητικές δεξιότητες των παιδιών. Η απαραίτητη παρουσία εκπαιδευτικού φυσικής αγωγής, που ζητά ένα μεγάλο ποσοστό των νηπιαγωγών, δείχνει την αναγκαιότητα για περισσότερη κατάρτιση και επιμόρφωσή τους.

Λέξεις κλειδιά: φυσική αγωγή, αναλυτικό πρόγραμμα, ΔΕΠΠΣ, ψυχοκινητική.

Εισαγωγή

Όλα τα Αναλυτικά Προγράμματα προσχολικής εκπαίδευσης αναφέρονται στην ολόπλευρη ανάπτυξη του παιδιού. Ιδιαίτερα η Φυσική Αγωγή στην προσχολική ηλικία αποβλέπει όχι μόνο στην ανάπτυξη των κινητικών δεξιοτήτων αλλά και στην καλλιέργεια των γνωστικών, κοινωνικών, συναισθηματικών και ψυχοκινητικών ικανοτήτων. Δεδομένου ότι το παιχνίδι για το παιδί, κατά τον Piaget, αποτελεί έκφραση, κυρίαρχη δραστηριότητα και προϋπόθεση για την ανάπτυξή του, είναι φυσικό οι κινητικές δραστηριότητες στις οποίες συμμετέχουν τα παι-

διά, να διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στη συνολική τους ανάπτυξη. Μέσω αυτών, τα παιδιά μαθαίνουν να εξερευνούν, να πειραματίζονται και να ανακαλύπτουν τον κόσμο τους. "Μαθαίνω να κινούμαι και μαθαίνω μέσω της κίνησης" (Gallahue, 2002).

Η απόκτηση κινητικών δεξιοτήτων αποτελεί βασικό σκοπό της φυσικής αγωγής. Κατά την προσχολική περίοδο τα παιδιά, μέσα από την κίνηση και το παιχνίδι, θεμελιώνουν και αναπτύσσουν μια ποικιλία βασικών κινητικών δεξιοτήτων, ώστε από μια πρωτογενή, αδρή μορφή που είχαν στην κίνησή τους, να εξειδικεύονται προοδευτικά σε λεπτές μορφές χειρισμών, να προβαίνουν σε έλεγχο του σώματος με μετακινήσεις και σταθερές κινήσεις. Επιπλέον, σύμφωνα με τον Gallahue περνούν από το αρχικό στο ενδιάμεσο και στο προχωρημένο επίπεδο κάθε κινητικής δεξιότητας. Οι δειλές και προσεκτικές κινήσεις σταδιακά μετατρέπονται σε ριψοκίνδυνες, θαρραλέες και γεμάτες αυτοπεποίθηση κινήσεις (Gallahue, 2002).

Τα παιδιά σκέφτονται και ενεργούν με το σώμα τους, λύνουν προβλήματα κινητικά, εκφράζουν συναισθήματα και ιδέες, δοκιμάζουν τις ικανότητές τους σε διάφορες αθλητικές δραστηριότητες, σε χορούς, σε παιχνίδια και πειραματίζονται με δημιουργικούς τρόπους. Για το λόγο αυτό, τα παιχνίδια και κάθε κινητική δραστηριότητα δεν είναι χαμένος χρόνος, αλλά ένα μέσο μάθησης, τόσο ψυχοκινητικά, όσο και γνωστικά και κοινωνικοσυναισθηματικά.

Η ανάπτυξη των βασικών κινητικών δεξιοτήτων είναι απαραίτητη προϋπόθεση για τη μάθηση διαφόρων αθλημάτων και χορών (Gentile, 1972, Schmidt, 1999, Gallahue 2002). Για να επιτευχθεί πρόοδος στις κινητικές δεξιότητες απαραίτητη και μεγάλης αξίας είναι η αξιολόγηση, όπως άλλωστε και σε κάθε εκπαιδευτική διαδικασία.

Η αξιολόγηση είναι ιδιαίτερα χρήσιμη στα προγράμματα Φυσικής Αγωγής, γιατί βοηθά τους/τις Νηπιαγωγούς να καταγράψουν τις ικανότητες των παιδιών και τη δική τους διδακτική αποτελεσματικότητα. Αυτό έχει μεγάλη σημασία, διότι στην ηλικία των 5-6 ετών το παιδί πρέπει να αναπτύξει τις βασικές κινητικές δεξιότητες πάνω στις οποίες θα στηριχθούν αργότερα αθλήματα, παιχνίδια, κ.ά., τα οποία οφείλει να γνωρίζει κάθε νηπιαγωγός, προκειμένου να τα διδάξει. Συνεπώς, το έργο του/της νηπιαγωγού γίνεται ακόμα πιο σύνθετο, καθώς πέρα από τις διδακτικές ικανότητες που πρέπει να διαθέτει, πρέπει να γνωρίζει και το αντικείμενο της φυσικής αγωγής, της κινητικής μάθησης και τα αναπτυξιακά κινητικά στάδια του παιδιού (Gallahue, 2002· Μουντάκης, 1993· Mosston & Ashworth, 1994).

Όσον αφορά τη ρυθμική αγωγή ή μουσικοκινητική αγωγή, αυτή αποτελεί ένα μέρος της κινητικής συμπεριφοράς του παιδιού, όπου ο συνδυασμός μουσικής και κίνησης βελτιώνει το συντονισμό των κινήσεων, τον ρυθμό και τη δημιουργική του έκφραση.

Όλα αυτά είναι απαραίτητα και εντάσσονται στο αναλυτικό πρόγραμμα, με κύριο σκοπό τη σύνδεση της θεωρίας με την πράξη, με τέτοιο τρόπο, ώστε η διδακτική διαδικασία να αποβεί αποτελεσματική και ελέγξιμη. Με τον όρο Αναλυτικό Πρόγραμμα ορίζεται το σύνολο των εμπειριών, γνώσεων και δραστηριοτήτων που οδηγεί στην απόκτηση των θεμελιωδών δεξιοτήτων του ανθρώπου και έχει

ένα σταθερό σχέδιο για μάθηση (Σπανός, 1991). Ένα πρόγραμμα, για να εφαρμοστεί, απαιτούνται προϋποθέσεις ανάλογες για κάθε βαθμίδα εκπαίδευσης και κατάλληλη υλικοτεχνική υποδομή στο σχολικό χώρο.

Ωστόσο σήμερα, σύμφωνα με τον Κιτσαρά (2004), όταν αναφερόμαστε στα αναλυτικά προγράμματα, εννοούμε καταλόγους περιεχομένων της διδακτέας ύλης, από τα οποία λείπουν η υποδομή και το θεωρητικό υπόβαθρο και παρέχονται απλά και μόνο τα γενικά πλαίσια, δηλαδή οι κατευθυντήριες γραμμές, μέσα στις οποίες θα κινηθεί ο διδάσκων, χωρίς όμως να του παρέχεται ουσιαστική διδακτική βοήθεια. Τα αναλυτικά προγράμματα αποτελούν τα επίσημα υποχρεωτικά πλαίσια της εκπαιδευτικής πολιτικής και της παιδευτικής διαδικασίας και πρακτικής σε καθημερινή βάση. Όμως, η εφαρμογή των προγραμμάτων στο νηπιαγωγείο δεν πρέπει να είναι τυπική και άκαμπτη, αλλά να οδηγεί με σταθερότητα στις διδακτικές εφαρμογές και να προβαίνει ευέλικτα σε συνθετικές διεργασίες (Κιτσαράς, 2004).

Αναλυτικά προγράμματα

Μετά από τρία αναλυτικά προγράμματα του ΥΠΕΠΘ (1962, 1980 και 1986), άλλα δύο προγράμματα έρχονται να ενισχύσουν την εκπαιδευτική διαδικασία.

Το 1989, μια νέα προσπάθεια στην εκπαίδευση, είχε σαν αποτέλεσμα την αλλαγή του Α.Π. 486/1989 (ΦΕΚ., 208, τ. Α'). Τότε εκδίδεται ένα βιβλίο, με στόχους και αντίστοιχες δραστηριότητες, ως βοήθημα για τους/τις νηπιαγωγούς. Οι τομείς που περιλαμβάνει είναι ο Ψυχοκινητικός, ο Κοινωνικοσυναισθηματικός, ο Νοητικός, ο Αισθητικός και ο τομέας Δεξιοτήτων, που αναφέρεται σε προγραφικές, προαναγνωστικές και προμαθηματικές δραστηριότητες (Νόμος 1566/85). Είναι η πρώτη φορά που δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στην κινητική ανάπτυξη των παιδιών, έτσι ώστε η κίνηση να αποτελεί πλέον την καθημερινή δραστηριότητά τους. Από τους πέντε τομείς που προαναφέρθηκαν, βασικότερος θεωρήθηκε ο Ψυχοκινητικός τομέας, ο οποίος περιλαμβάνει:

1. Την ανακάλυψη της δυναμικής οργάνωσης του σώματος (γνωστικό σχήμα, αμφιπλευρικότητα, λεπτή κινητικότητα).
2. Την ανίχνευση και κατανόηση του περιβάλλοντος (χώρος, χρόνος, ρυθμός).
3. Την επικοινωνία με το κοινωνικό περιβάλλον (ψυχοκινητικότητα και κοινωνική ζωή).
4. Τη δημιουργικότητα και έκφραση
5. Την αρμονική ψυχοσωματική ανάπτυξη (άθληση).

Με βάση τα παραπάνω, ο ψυχοκινητικός τομέας χωρίζεται στις εξής γενικές ενότητες, οι οποίες εμπλέκονται και αλληλοσυμπληρώνονται:

1. Γνωστικό σχήμα του σώματος
2. Αμφιπλευρικότητα
3. Λεπτή κινητικότητα
4. Αντίληψη του χώρου
5. Χρόνος και ρυθμός
6. Ψυχοκινητικότητα και κοινωνικοσυναισθηματική ανάπτυξη του νηπίου
7. Ψυχοκινητικότητα και δημιουργικότητα.

Οι εξελίξεις στην εκπαίδευση αναπτύσσονται με γρήγορους ρυθμούς, έτσι το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, θέλοντας να σταματήσει τον κατακερματισμό της γνώσης, εκπονεί το νέο αναλυτικό ΔΕΠΠΣ (1376/18-10-2001 και 303,304 /13-3-2003). Το νέο πρόγραμμα κινείται σε δύο άξονες. Διατηρεί την αυτονομία των διδακτικών αντικειμένων και την ενοποίηση της γνώσης, ενώ παράλληλα δίνει ιδιαίτερη σημασία στο ελεύθερο παιχνίδι, στην ενεργητική και συνεργατική μάθηση και στην αξιολόγηση. Στα πλαίσια της διαθεματικής προσέγγισης αντιμετωπίζεται και η Φυσική αγωγή. Το περιεχόμενό της αποτελείται από το ελεύθερο παιχνίδι, το ατομικό και ομαδικό, τα παραδοσιακά παιχνίδια, τις ασκήσεις ρυθμικής και ενόργανης γυμναστικής, τις αθλοπαιδιές, τα αθλήματα στίβου, κολύμβησης, καθώς και την προαγωγή της υγείας (Δαφέρνου, Κουλούρη, Μπασαγιάννη, 2006).

Αν και το πρόγραμμα αυτό ήταν πιλοτικό και δέχθηκε πολλές κριτικές, ο/η νηπιαγωγός κλήθηκε να το εφαρμόσει, με όσες γνώσεις είχε και όσο ήταν σε θέση να παρακολουθεί τις εξελίξεις των επιστημών. Ίσως, γιατί στην εποχή μας ο εκπαιδευτικός, και συνεπώς ο/η νηπιαγωγός, "βρίσκεται στο επίκεντρο των αλλαγών" (Χατζηπαναγιώτου, 2003, σ. 85), οργανώνει τις μαθησιακές ευκαιρίες των μαθητών, καθοδηγεί τη διαδικασία μάθησης, ελέγχει τα αποτελέσματα (Husen, 1991).

Για τους λόγους αυτούς, ο/η νηπιαγωγός είναι αναγκαίο να έχει πλήρη επιστημονική συγκρότηση, διδακτικό ταλέντο, τέχνη, διάθεση για μάθηση-εκπαίδευση (Τσουλιάς, 2003). Να έχει επιπλέον ικανότητες ουσιαστικής επικοινωνίας και συναισθηματικής-ψυχικής επαφής, ιδιαίτερα με τον κόσμο των μικρών παιδιών και, πέρα από τις πανεπιστημιακές του γνώσεις, να λειτουργεί σε ένα περιβάλλον το οποίο να τον ωθεί σε συνεχόμενη μάθηση και βελτίωση.

Σκοπός της έρευνας

Ο σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να διερευνηθούν, για πρώτη φορά στη χώρα μας, οι απόψεις και οι πρακτικές των Νηπιαγωγών, ως προς τη διδασκαλία της Φυσικής Αγωγής. Συγκεκριμένα, επιδιώκεται να διαπιστωθεί, κατά πόσο οι νηπιαγωγοί εφαρμόζουν το Αναλυτικό Πρόγραμμα Φυσικής Αγωγής του 1989 ή το Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο του 2001-03, ποιες υλικοτεχνικές υποδομές υπάρχουν, ποιο είναι το περιεχόμενο, ποια στοιχεία της ψυχοκινητικής ανάπτυξης των παιδιών αξιολογούν και τι σκέπτονται για το διορισμό εκπαιδευτικών Φυσικής Αγωγής στα νηπιαγωγεία.

Μεθοδολογία

Δείγμα

Το δείγμα της έρευνας επιλέχτηκε από τους νομούς Θεσσαλονίκης, Έδεσσας, Πτολεμαΐδας, Κοζάνης, Φλώρινας, Αμυνταίου και Καστοριάς, χωρίς να τηρηθεί η διαδικασία της τυχαίας επιλογής των νομών, αλλά επειδή οι παραπάνω νομοί ήταν πιο κοντά στο Πανεπιστήμιο στο οποίο έγινε η έρευνα. Πιστεύουμε όμως ότι τα χαρακτηριστικά αυτών των νομών είναι τα ίδια με των υπολοίπων της χώρας και έτσι τα ευρήματα της έρευνας μπορούν να γενικευτούν. Οι σχολικές μονάδες, οι οποίες επιλέχτηκαν στη συνέχεια για να σταλούν ερωτηματολόγια, επιλέχτηκαν με τυχαίο τρόπο.

Μετρήσεις

Για τις ανάγκες της έρευνας κατασκευάστηκε ένα ερωτηματολόγιο, το οποίο αρχικά κατέγραψε επιλεγμένα δημογραφικά χαρακτηριστικά των ερωτηθέντων (χρόνια υπηρεσίας, υπηρεσιακή κατάσταση, έτη σπουδών και επιπλέον σπουδές ή επιμορφώσεις). Στη συνέχεια, εξετάστηκαν με αυτό τρία (3) ερωτήματα της διδασκαλίας της Φυσικής Αγωγής στο Νηπιαγωγείο. Πρώτον, αν πραγματοποιείται σε αυτόνομη διδακτική ώρα, δεύτερον, αν ο σχεδιασμός της βασίζεται στο αναλυτικό πρόγραμμα του 1989 και τρίτον, αν η διδασκαλία της γίνεται μέσα από τη διαθεματική προσέγγιση. Στη συνέχεια, αφιερώθηκαν δέκα (10) ερωτήματα για να διαπιστωθεί αν διδάσκονται συγκεκριμένα περιεχόμενα, όπως π.χ. παιχνίδια, χοροί και αθλοπαιδιές. Με δύο (2) ερωτήματα καλύφθηκαν τα θέματα των χώρων και των υλικών αντίστοιχα. Ακολούθησαν οκτώ (8) ερωτήματα για τα θέματα τα οποία αξιολογούν οι νηπιαγωγοί. Όλα τα παραπάνω ερωτήματα για τη Φ.Α. εκτιμήθηκαν στη βάση μιας κλίμακας με τρεις επιλογές (ναι – μερικές φορές – όχι). Τέλος, οι νηπιαγωγοί ερωτήθηκαν κατά πόσο συμφωνούν με την παρουσία ειδικού επιστήμονα (εκπαιδευτικού Φυσικής Αγωγής) στα νηπιαγωγεία. Σε αυτό, το 24^ο ερώτημα, χρησιμοποιήθηκε μια πενταβάθμια κλίμακα (διαφωνώ απολύτως – συμφωνώ απολύτως). Όλα τα θέματα του ερωτηματολογίου επιλέχτηκαν ανάλογα με τους στόχους και τις προδιαγραφές του αναλυτικού προγράμματος του 1989 και του ΔΕΠΠΣ 2003.

Στατιστική ανάλυση

Για την ανάλυση των δεδομένων χρησιμοποιήθηκαν οι δέουσες στατιστικές τεχνικές, ανάλογα με τον τύπο των κλιμάκων των ερωτημάτων. Περιγραφικές αναλύσεις των συχνοτήτων έγιναν κυρίως στα δημογραφικά χαρακτηριστικά, αλλά και στις υπόλοιπες μεταβλητές. Όλες οι παραπάνω αναλύσεις πραγματοποιήθηκαν με το στατιστικό πρόγραμμα SPSS.

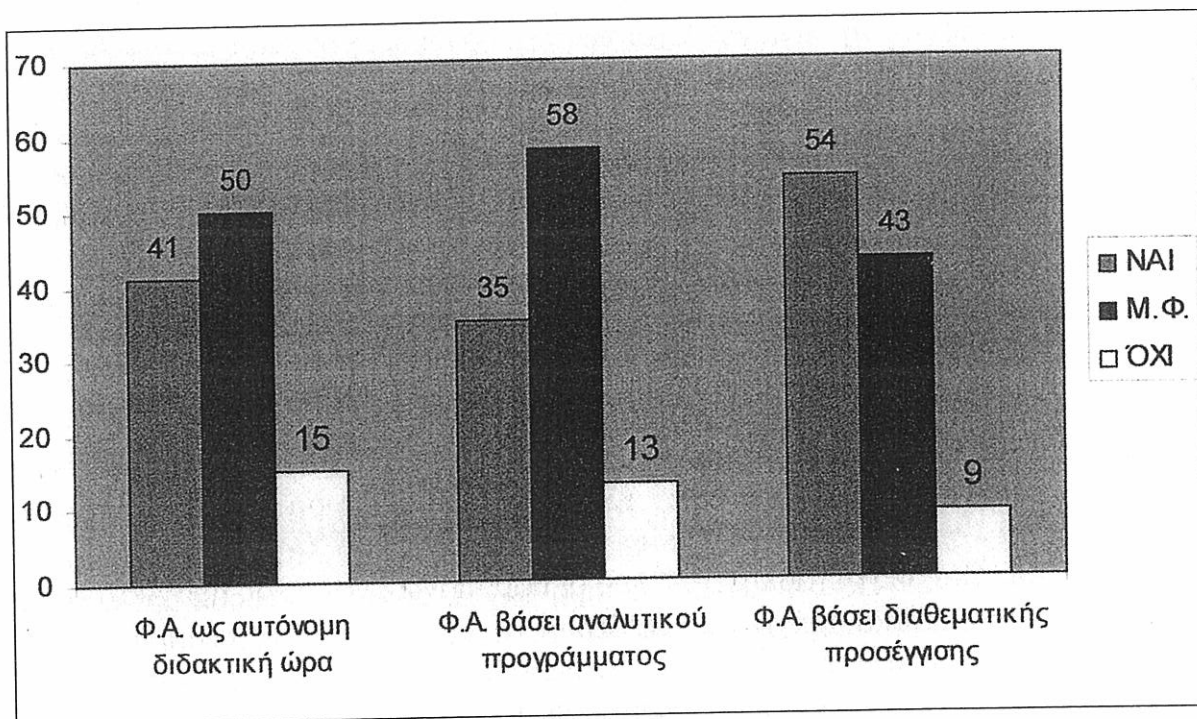
Αποτελέσματα

Βασικά χαρακτηριστικά

Οι περισσότερες από τις νηπιαγωγούς (67,9%) έχουν εκπαιδευτική προϋπηρεσία πάνω από 15 έτη. Από 6-15 έτη υπηρεσίας έχει το 17% και από 0-5 έτη έχει το 15,1%. Στη συντριπτική τους πλειοψηφία (94,3%) κατέχουν μόνιμη θέση στο νηπιαγωγείο, ενώ το υπόλοιπο 5,7% είναι αναπληρώτριες. Οι μισές περίπου νηπιαγωγοί του δείγματος (48,1%) εργάζονται στη Θεσσαλονίκη, ενώ οι υπόλοιπες στις πόλεις Κοζάνης, Φλώρινας, Πτολεμαΐδας, Έδεσσας και Αμυνταίου, ποσοστό 51,9%. Τα τρία τέταρτα των νηπιαγωγών (75,5%) έχουν επιπλέον σπουδές στην εκπαίδευση. Αυτές αφορούν στο μεγαλύτερο ποσοστό στα Π.Ε.Κ. και στην Εξομείωση (52,8%). Ακολουθούν οι συμμετοχές σε παλαιότερες μορφές επιμόρφωσης Σ.Ε.Λ.Δ.Ε. (14,2%) και Μ.Δ.Δ.Ε. (9,4%). Τα μικρότερα ποσοστά καταγράφονται σε σπουδές Α.Ε.Ι. (8,5%), Μεταπτυχιακών (2,8%) και Διδακτορικών (0,9%).

Αναλυτικό πρόγραμμα

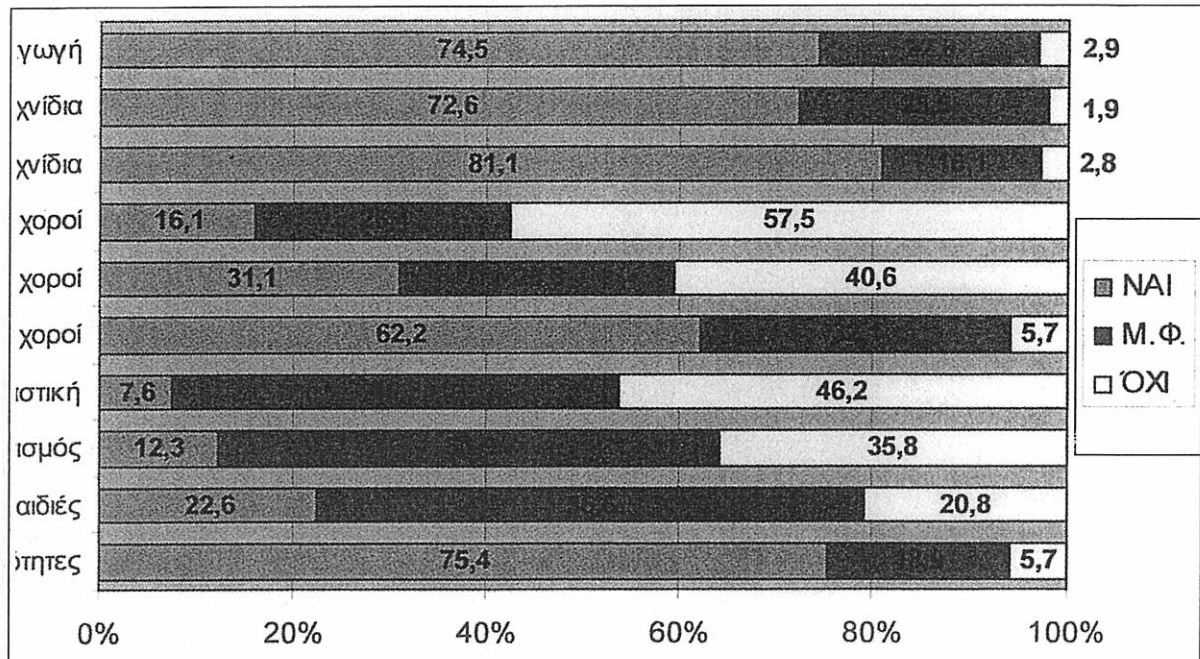
Στο γράφημα 1, παρουσιάζονται οι απαντήσεις των 106 νηπιαγωγών σε τρία καίρια ερωτήματα που αφορούν στη διδασκαλία της Φυσικής Αγωγής. Αν και τα ποσοστά των αρνητικών απαντήσεων είναι σχετικά μικρά (δεν υπερβαίνουν το 15%), παρατηρούνται μεγάλα ποσοστά επιλογών της απάντησης «μερικές φορές». Ιδιαίτερα, στο ερώτημα για τον σχεδιασμό της Φυσικής Αγωγής βάσει του Α.Π. το ποσοστό αυτό φτάνει το 54,7% (N=58), ενώ μόνο το 33% (N=35) απαντά απολύτως θετικά. Ωστόσο, οι μισές από τις νηπιαγωγούς (N=54, δηλ. το 50,9%) δηλώνουν ότι η διδασκαλία της Φυσικής Αγωγής γίνεται μέσα από τη διαθεματική προσέγγιση.

Γράφημα 1. Αριθμός απαντήσεων των νηπιαγωγών για τον σχεδιασμό της Φ.Α. (N=106 Φ.Α. Φυσική Αγωγή, Μ.Φ. Μερικές Φορές)

Περιεχόμενα

Οι απαντήσεις των νηπιαγωγών ως προς τα περιεχόμενα της Φυσικής Αγωγής παρουσιάζονται στο γράφημα 2 (σε ποσοστά % των απαντήσεων). Συνολικά, μεγάλα ποσοστά στις προτιμήσεις των νηπιαγωγών καταλαμβάνουν περιεχόμενα όπως η μουσικοκινητική αγωγή, τα παραδοσιακά /ομαδικά παιχνίδια, οι παραδοσιακοί χοροί και η διδασκαλία βασικών κινητικών δεξιοτήτων. Πολύ μικρά ποσοστά διδασκαλίας κατέχουν, μεταξύ άλλων, οι διεθνείς /δημιουργικοί χοροί, οι αθλοπαιδιές, ο κλασικός αθλητισμός και η ενόργανη γυμναστική.

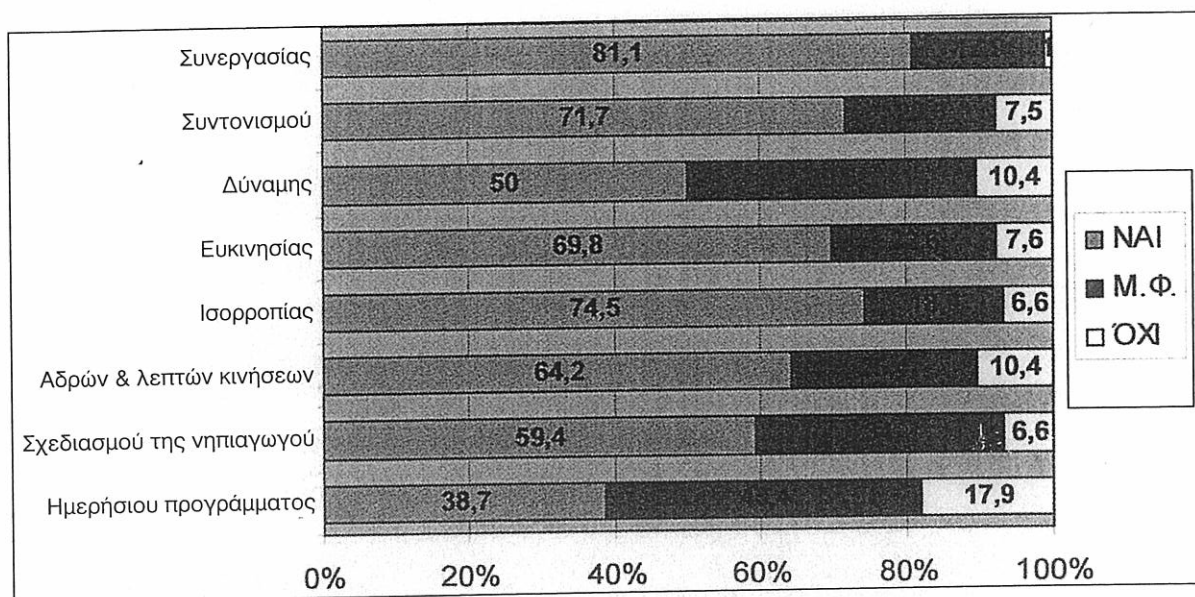
Γράφημα 2. Απαντήσεις νηπιαγωγών για τα περιεχόμενα του μαθήματος της Φ.Α. (N=106, απαντήσεις σε %, Μ.Φ. Μερικές Φορές)

Υλικοτεχνική υποδομή

Ως προς την υλικοτεχνική υποδομή και σύμφωνα με τις πολλαπλές επιλογές τους, οι περισσότερες νηπιαγωγοί δηλώνουν ότι η Φυσική Αγωγή διδάσκεται στο χώρο του νηπιαγωγείου (86,8%), οι μισές περίπου αναφέρουν χρήση του αύλειου χώρου (49,1%), ενώ για πολύ λίγες υπάρχει η δυνατότητα άσκησης των νηπίων σε γυμναστήριο (9,4%). Σύμφωνα με τις πολλαπλές απαντήσεις των νηπιαγωγών, τα μέσα – υλικά που χρησιμοποιούνται στη Φυσική Αγωγή προέρχονται κυρίως από το εμπόριο (77,4%) και από αυθόρμητες δημιουργίες (63,2%), ενώ σε μικρότερο ποσοστό από άχρηστα υλικά (32,1%).

Θέματα αξιολόγησης

Το γράφημα 3 απεικονίζει τις πρακτικές των νηπιαγωγών ως προς την αξιολόγηση του μαθήματος της Φ.Α. Με εξαίρεση την αξιολόγηση του ημερήσιου προγράμματος (απόλυτα θετικές απαντήσεις: 38,7%), τα θέματα που συζητήθηκαν αξιολογούνται τακτικά από τις περισσότερες νηπιαγωγούς. Συνολικά, ξεχωρίζει η συχνή αξιολόγηση της συνεργασίας, της ισορροπίας, του συντονισμού και της ευκινησίας.

Γράφημα 3. Απαντήσεις νηπιαγωγών για την αξιολόγηση του μαθήματος Φ.Α. (N=106, απαντήσεις σε %, Μ.Φ. Μερικές Φορές)

Αποψη για τον εκπαιδευτικό Φυσικής Αγωγής

Οι περισσότερες από τις νηπιαγωγούς (61,3%) συμφωνούν με την πρόταση ότι θα ήταν απαραίτητος/η ένας/μία εκπαιδευτικός Φυσικής Αγωγής στο νηπιαγωγείο.

Συζήτηση αποτελεσμάτων

Από τη στατιστική ανάλυση φαίνεται ότι οι μισοί νηπιαγωγοί διδάσκουν τη Φυσική Αγωγή με το διαθεματικό τρόπο. Αυτό αποδεικνύεται από το σχεδιασμό του μαθήματος, όπου ένα μεγάλο ποσοστό δε διδάσκει τη Φυσική Αγωγή σε αυτόνομη διδακτική ώρα, αλλά την εντάσσει σε διαθεματικές δραστηριότητες. Το γεγονός αυτό έχει μεγάλη σημασία, διότι οι διαθεματικές δραστηριότητες ενθαρρύνουν τη συμμετοχή, τη συνεργασία, τη δημιουργικότητα και την ενεργητική μάθηση των μικρών παιδιών, αποτελούν ένα περιβάλλον μέσα στο οποίο τα παιδιά, παρατηρώντας, μπορούν να οικοδομήσουν τη δική τους γνώση, δεξιότητες και εμπειρίες (Ματσαγγούρας, 2002). Αυτό δείχνει και την αναγκαιότητα η νηπιαγωγός να ενημερωθεί και να επιμορφωθεί στα νέα αναλυτικά προγράμματα, τα οποία είναι εξειδικευμένα στη Φυσική Αγωγή. Το ποσοστό των νηπιαγωγών που εφαρμόζει το αναλυτικό πρόγραμμα του 1989, έχει περισσότερα από 15 έτη υπηρεσίας.

Δεύτερον, ως προς το περιεχόμενο της Φυσικής Αγωγής, τα αποτελέσματα δείχνουν, ότι μεγάλα ποσοστά Νηπιαγωγών χρησιμοποιούν τη μουσικοκινητική αγωγή. Ο συνδυασμός κίνησης και μουσικής είναι ένα μέρος του περιεχομένου της φυσικής αγωγής. Υπηρετεί την αφύπνιση της μουσικής αίσθησης, αναπτύσσει ικανότητες στο παιδί, ώστε να μετατρέπει τις μουσικές ενότητες σε κίνηση

και χορό. Με τον τρόπο αυτό το παιδί ικανοποιεί ένα μέρος από τις στοιχειώδεις κινητικές του ανάγκες. Ωστόσο, ο Δημιουργικός χορός και οι χοροί από όλο τον κόσμο δε χρησιμοποιούνται από ένα μεγάλο ποσοστό νηπιαγωγών στα προγράμματα, παρόλο που είναι η επέκταση της μουσικοκινητικής αγωγής. Ειδικά σήμερα, την εποχή της παγκοσμιοποίησης, οι χοροί από όλο τον κόσμο επιβάλλεται να διδάσκονται, κυρίως στα διαπολιτισμικά σχολεία.

Η ενόργανη γυμναστική, ο κλασικός αθλητισμός και οι αθλοπαιδιές δεν χρησιμοποιούνται στα προγράμματά τους, αν και αυτά προτείνονται στο αναλυτικό του 1989 και στο Διαθεματικό Πρόγραμμα ΔΕΠΠΣ.

Όσον αφορά την υλικοτεχνική υποδομή, οι περισσότερες νηπιαγωγοί χρησιμοποιούν, για την εφαρμογή του προγράμματος της Φυσικής Αγωγής, την αίθουσα διδασκαλίας και λιγότερο τον αύλειο χώρο και την παιδική χαρά. Εδώ τίθεται το ερώτημα, πώς είναι δυνατόν να διδαχθεί ενόργανη γυμναστική, κλασικός αθλητισμός και παιχνίδια ομαδικά σε κλειστό χώρο, γεμάτο από παιδαγωγικό υλικό. Ο κλασικός αθλητισμός χρειάζεται χώρο και μάλιστα αύλειο, ενώ η ενόργανη γυμναστική αίθουσα με κατάλληλο εξοπλισμό.

Ως προς τον εξοπλισμό με υλικά, οι περισσότερες νηπιαγωγοί χρησιμοποιούν υλικά εμπορίου και λιγότερο απλά άχρηστα υλικά, που επιλέγουν με βάση τη δεξιότητα που θέλουν να αναπτύξουν. Κάθε υλικό, γυμναστικό και μη, είναι ελκυστικό στο παιδί της προσχολικής ηλικίας, όταν μάλιστα αυτό είναι καινούργιο. Το παιδί ικανοποιεί την περιέργειά του, ανακαλύπτει νέους τρόπους χρήσης και τέλος καλλιεργεί τη δημιουργικότητά του (Μπουρνέλη, 2006). Μάλιστα, σύμφωνα με τον Μουντάκη (1993), η χρήση των οργάνων, γενικά, θα πρέπει να ακολουθεί τη βασική αρχή βάρους και μεγέθους, να είναι δηλαδή τα όργανα κατάλληλα για την ηλικία των μαθητών. Παρόμοιες είναι και οι απόψεις των Αναστασιάδη & Γίδαρη (1993), οι οποίοι συμπληρώνουν πως η κατάσταση γίνεται όλο και πιο δύσκολη, γιατί η απουσία βοηθητικών μέσων, οργάνων γυμναστικής και κλειστών αιθουσών-γυμναστηρίων εμποδίζει τους εκπαιδευτικούς της Φυσικής Αγωγής να διδάξουν το μάθημά τους και να ικανοποιήσουν τις ανάγκες των μικρών μαθητών. Τα ποικίλα γυμναστικά όργανα είναι ακόμα πιο αναγκαία στην προσχολική ηλικία, τόσο για την κινητική ανάπτυξη των παιδιών όσο και για τη γνωστική (Kamil & Devries, 1979).

Εδώ θα πρέπει να αναφερθεί ότι το βιβλίο της Νηπιαγωγού, σύμφωνα με το αναλυτικό του 1989, έδινε ιδιαίτερη σημασία στον ψυχοκινητικό τομέα με τη χρήση πολλών υλικών. Μάλιστα, για το σκοπό της ψυχοκινητικής αγωγής, το Υπουργείο Παιδείας παραχώρησε ένα βαγονέτο, όπως το ονόμασαν, όπου είχε πολλά γυμναστικά όργανα. Αυτό ήταν ένα βοήθημα για το εκπαιδευτικό έργο της Νηπιαγωγού, ίσως όμως και ένας περιορισμός για τη χρήση μόνο αυτών και όχι άλλων υλικών. Επισημαίνουμε ότι το 2006 κυκλοφόρησε το βιβλίο της Νηπιαγωγού από το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο με πολλές επισημάνσεις και οδηγίες σχετικά με το έργο των νηπιαγωγών (Δαφέρνου και συν. 2006).

Τρίτον, ως προς την αξιολόγηση των κινητικών δεξιοτήτων (μετακινήσεις, σταθερές κινήσεις, χειρισμοί), καθώς και τη συνεργασία και συντονισμό των παιδιών, οι απαντήσεις ήταν οι περισσότερες θετικές, με εξαίρεση το σχεδιασμό

του ημερήσιου μαθήματος. Τα ευρήματα κάθε αξιολόγησης αποτελούν πυξίδα για το σχεδιασμό και την προσαρμογή της εκπαιδευτικής διαδικασίας στις ανάγκες του παιδιού. Όσον αφορά τους εκπαιδευτικούς που διδάσκουν αντικείμενα της Φυσικής Αγωγής, διαφαίνεται, μέσα από τη μελέτη και τα πορίσματα ερευνών, πως δεν αρκεί απλά να διδάσκουν, αλλά χρειάζεται επιπλέον να αυτοαξιολογούν το έργο τους σε καθημερινή βάση (Gallahue, 2002).

Οι απόψεις των νηπιαγωγών ως προς την αναγκαιότητα ύπαρξης εκπαιδευτικού Φυσικής Αγωγής στο νηπιαγωγείο, αναδεικνύουν την αναγκαιότητα για περισσότερη ενημέρωσή τους στα θέματα της κινητικής ανάπτυξης των παιδιών προσχολικής ηλικίας. Επειδή η φυσική αγωγή εξελίσσεται με γρήγορους ρυθμούς (Αναστασιάδης & Γίδαρης, 1993), οι νηπιαγωγοί οφείλουν να προσαρμόζονται στα νέα δεδομένα και να εκσυγχρονίζονται συνεχώς, ώστε να παρακολουθούν τις εξελίξεις. Συνεπώς, χρειάζεται περισσότερη κατάρτιση των μελλοντικών εκπαιδευτικών-νηπιαγωγών στο γνωστικό αντικείμενο της Φυσικής Αγωγής, γιατί ο/η νηπιαγωγός πρέπει να έχει τις ιδιαίτερες γνώσεις και να μην "αυτοπαγιδεύεται σε έναν άγονο εμπειρισμό (Παπακωνσταντίνου, 2000).

Περιορισμένες όμως είναι οι έρευνες και τα πονήματα που προσεγγίζουν σε βάθος θέματα που αφορούν στον προγραμματισμό και τη διδακτική της Φυσικής Αγωγής στα παιδιά προσχολικής ηλικίας, γεγονός που έρχεται να προστεθεί στην αναντιστοιχία της βασικής εκπαίδευσης με τη σχολική πρακτική, η οποία είναι τις περισσότερες φορές χαμηλού επιπέδου (Παπακωνσταντίνου, 2000), και η ύπαρξη διάστασης της θεωρίας με την πράξη (Μπρεγιάννης, 1983, Καΐλα & Θεοδωροπούλου, 1997).

Συνοψίζοντας, θα μπορούσε να ισχυρισθεί κανείς, όπως υποστηρίζουν και οι Παπαϊωάννου, Θεοδωράκης και Γούδας (1999), ότι το κινητικό περιεχόμενο της διδασκαλίας μετατοπίζεται προς το ελεύθερο έως το αυτοσχέδιο. Ή ότι πολλές φορές το μάθημα της Φυσικής Αγωγής θεωρείται ως "οργανωμένος ελεύθερος χρόνος" ή ώρα για παιχνίδι, ενισχύοντας την άποψη πως στα σχολεία της βάσης της εκπαιδευτικής πυραμίδας, η Φυσική Αγωγή δεν έχει κερδίσει την προσοχή που της αρμόζει (Pangrazi, 1999).

Βιβλιογραφία

- Αναστασιάδης, Α. & Γίδαρης, Δ.** (1993). *Η γυμναστική στην εκπαίδευση*. Θεσσαλονίκη: Μαϊάνδρος.
- Δαφέρνου, Χ., Κουλούρη, Π., Μπασαγιάννη, Ε.** (2006). *Οδηγός Νηπιαγωγού: Εκπαιδευτικοί σχεδιασμοί. Δημιουργικά περιβάλλοντα μάθησης*. Αθήνα: ΥΠΕΠΘ-Π.Ι.
- Gallahue, D.** (2002). *Αναπτυξιακή Φυσική Αγωγή για τα σημερινά παιδιά*. (μετ. επιμ. Χ. Ευαγγελινού, Α. Παππά). Θεσσαλονίκη: U.S.P.
- Husen, T.** (1991). *Η αμφισβήτηση του σχολείου*. Αθήνα: Προτάσεις.
- Gentile, A.M.** (1972). A working model of skill acquisition with application to teaching, *Quest*, Monograph 17, 3-23
- Καΐλα, Μ. & Θεοδωροπούλου, Ε.** (1997). *Ο εκπαιδευτικός*, Αθήνα: Ελληνικά γράμματα.
- Kamil, C. & Devries, R.** (1979). *Η θεωρία του Jean Piaget και η προσχολική αγωγή*, (μετ. Ε. Βασιλειάδου). Αθήνα: Δίπτυχο.

- Κιτσαράς, Γ.** (2004). *Προγράμματα, διδακτική μεθοδολογία Προσχολικής Αγωγής*. Αθήνα: Συγγραφέας.
- Ματσαγγούρας, Η.** (2002). Διεπιστημονικότητα, διαθεματικότητα και ενιαιοποίηση στα νέα Προγράμματα Σπουδών: Τρόποι οργάνωσης της σχολικής γνώσης. *Επιθεώρηση Εκπαιδευτικών Θεμάτων*, 7, 19-35.
- Mosston, M. & Ashworth, S.** (1994). *Η διδασκαλία της Φυσικής Αγωγής*, (μετ. – επιμ. Κ. Μουντάκης). Θεσσαλονίκη: Σάλτο.
- Μουντάκης, Κ.** (1993). *Ανατομία Ενός Ημερήσιου Μαθήματος Φυσικής Αγωγής*. Θεσσαλονίκη: Σάλτο.
- Μπουρνέλη, Ν.** (2006). *Κινητική δημιουργικότητα*. Αθήνα: Συγγραφέας.
- Μπρεγιάννης, Κ.** (1983). Αυταρχική οργάνωση του εκπαιδευτικού μας συστήματος, *Σύγχρονη εκπαίδευση*, 13, 65-73.
- Παπαϊωάννου, Α., Θεοδωράκης, Γ. & Γούδας, Μ.** (1999). *Για μια καλύτερη διδασκαλία της Φυσικής Αγωγής*. Θεσσαλονίκη: Σάλτο.
- Παπακωσταντίνου, Π.** (2000). *Από την παιδαγωγική ιδεολογία στην επιστημονική παιδαγωγική: το περιεχόμενο κατάρτισης του Έλληνα εκπαιδευτικού, Κριτική Παιδαγωγική και Εκπαιδευτική Πράξη*. Αθήνα: Gutenberg.
- Pangrazi, R.** (1999). *Διδασκαλία της Φυσικής Αγωγής στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση*. (επιμ. Ε. Κιουμουρτζόγλου). Θεσσαλονίκη: U.S.P.
- Schmidt, R.** (1999). *Motor learning and performance*. U.S.A: Human Kinetics.
- Σπανός, Γ.** (1991). *Παιδαγωγική διδακτική και ψυχολογική θεώρηση της οργάνωσης του μαθήματος των νέων ελληνικών στη μέση εκπαίδευση βάσει του αναλυτικού προγράμματος (1884-1984)*. Διδακτορική διατριβή, Αθήνα.
- Τσουλιάς, Ν.** (2003). *Παιδείας εγκώμιον*. Αθήνα: Πατάκη.
- Χατζηπαναγιώτου, Π.** (2003). *Η διοίκηση του σχολείου και η συμμετοχή των εκπαιδευτικών στη διαδικασία λήψης αποφάσεων*. Θεσσαλονίκη: Αφοί Κυριακίδη.

Πηγές

Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών ΔΕΠΠΣ 1376/18-10-01, 303, 304/13-03-2003

Νόμος 1566/30-9-1985, Δομή και λειτουργία της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και άλλες διατάξεις, κεφάλαιο β', Πρωτοβάθμια εκπαίδευση, Άρθρο 3, Προσχολική αγωγή

Π.Δ. 476/31-5-80, Φ.Ε.Κ. 132: Αναλυτικό και ωρολόγιο πρόγραμμα του νηπιαγωγείου

Β.Δ. 494/15-7-1962, Τεύχος πρώτον: Αναλυτικό και ωρολόγιο πρόγραμμα νηπιαγωγών

Π.Δ. 486/1989: Αναλυτικό και ωρολόγιο πρόγραμμα του νηπιαγωγείου